

Mitografia unui personaj nabokovian

Mai degrabă simbolist decât realist, romanul **Glorie** (apărut în 1932, tradus în limba română din limba rusă de Emil Iordache, publicat de *Polirrom* în 2014) este una din cele mai evanescente cărți ale lui Vladimir Nabokov (1899-1977).

În orizontul său difuz autorul propulsează o seamă de personaje nevoite să trăiască de multe ori la limită, aflate într-o acută criză de identitate, izgonite din locul lor natal de către năprasnica revoluție bolșevică, obligate să suporte rigorile exilului nemenajant, puse la grele încercări de circumstanțele nefavorabile. Dincolo de drama fiecărui personaj în parte, ficțiunea nabokoviană caută să aducă o compensație fiecărei ființe umilite și ultragiutate, oferindu-i șansa de a se purifica, de a-și păstra demnitatea aristocratică, de a-și vădi consistența și excelența, de a-și impregna ethosul nu doar o dată oferit cu felurite forme de mythos recuperator.

Născut într-o familie bogată, Martin Edelweiss, personajul principal al operei menționate, fusese cândva un copil cuminte, bine îngrijit de mama sa (Sofia Dimitrievna) care „îl iubea cu patimă, sălbatic”, mai ales după ce se despărțise de soțul ei „indolent”, ulterior decedat. Deși nu-și iubise prea mult tatăl, fiul simțitor se cutremurase la moartea acestuia, pricepând că „viața omului înaintea cu cotituri”.

„Învățând de timpuriu să-și stăpânească lacrimile și să nu-și arate sentimentele - notează scrupulos romancierul imparțial, neobișnuit să-și menajeze personajul atunci când îl surprinde într-o postură negativă - Martin și-a uimit profesorii de la liceu cu insensibilitatea lui.” În reveriile sale avântate, orfanul se imagina în rolul brigandului ce împărțea ducații luați de la negustori săracilor de orișunde. La un moment dat el „a simțit brusc (...) un avânt insuportabil al tuturor simțurilor, ceva fermecător și exigent, datorită prezenței căruia viața merită să fie trăită”. Tot mergând cu mama ba într-o stațiune, ba într-alta din Crimeea, adolescentul ascultător „a îndrăgît cu patimă trenurile, călătoriile, luminile îndepărtate”, vapoarele de pe Marea Neagră. După ce s-a văzut constrâns să părăsească țara aflată în toiul revoluției, a debarcat pentru puțin timp la Constantinopol, însoțit de mamă. În Grecia s-a împrietenit cu Alla, soția extrem de tânără a lui Cernovitov, alături de care se simțea copleșit de „fiorul rece al entuziasmului” adolescentin, subtil „condiment pentru îndrăgostire”, sursa primului sărut din viața lui, a avut ocazia să cunoască într-o măsură apreciabilă „caracterul romantic al comportamentului său”.

Ajuns în Elveția, a descins la unchiul său Heinrich, unde s-a simțit bine, îndeajuns de protejat. După câteva luni a plecat în Anglia ca să învețe la Cambridge. În calitate de student străin, și-a sporit „visătoarea bucurie de a trăi”, s-a împrietenit cu bonomul, generosul Darwin care „îl uimea (...) printr-o anumită confortabilitate a întregii lui ființe”, „căuta cu lăcomie ineditul”, s-a atașat de profesorul de rusă Archibald Moon, înzestrat cu o fire deosebit de protectoare, „o persoană atât de rezonabilă”, a făcut cunoștință cu alți exilați ruși.

Cunoscând-o pe fragila, fermecătoarea Sonia, s-a tulburat profund. În prezența ei atât de delicat feminină se simțea descumpănit, stingherit, din ce în ce mai îndrăgostit. Auzind de la un recent exilat ce se mai întâmplase în Rusia bulversată de

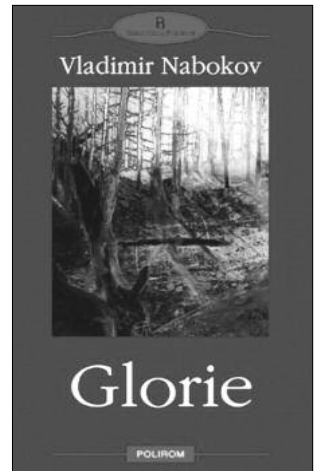
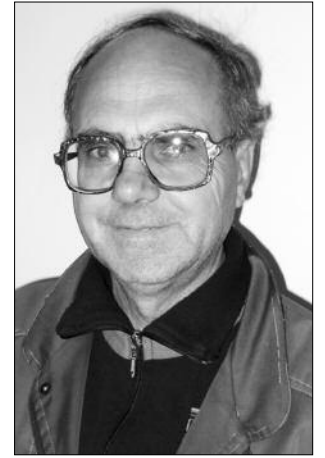
bolșevici, „simți o tristețe bizară”. Înștiințat fiind că maică-sa se căsătorește chiar cu unchiul Heinrich, nu s-a bucurat câtuși de puțin de „această solemnitate întristătoare”, avusese impresia că-i trădat de ființa ce-i fusese așa de dragă, nu se împăcase decât într-un târziu cu noua situație ce-i strecura în adâncul conștiinței jenă, nemulțumire, insatisfacție. Pe la sfârșitul ciclului universitar, abulicul, împrăștiatul Martin „simțea la fiecare pas tertipurile unor forțe care se încăpățâneau să-i demonstreze că viața nu-i deloc atât de ușoară, atât de fericită cum și-o închipuise el”. De necaz că jucăușa, labila, enigmatică Sonia nu-i împărtășea dragostea într-o manieră explicită, inechivocă, i se încredințase ușuratică Rosa, „zeița patiseriei”, pe care o lăsase în cele din urmă gravidă. Situație de natură să-l irite, să-l aducă „într-o stare infernală”, determinându-l să i se facă „milă pentru propria persoană” pusă într-o încercătură defel neglijabilă. Întru compensare visa adesea cu ochii deschiși și nădăjduia ca visările să i se umple de viață ori juca fotbal cu o bucurie extraordinară. După mutarea Soniei Zilanov la Berlin, Martin se simțise încă odată profund răvășit, neîmpăcat cu sine însuși, înstrăinat de iubita care ar fi putut să-l uite nu după multă vreme. Mai apoi s-a bătut cu Darwin pentru Sonia pe care o iubiseră amândoi. Din fericire, bătaia cu pricina nu l-a împiedicat să-și consolideze prietenia cu celălalt. După trei ani de studiu, a devenit „un specialist în literatura rusă” și nu se considera cu nimic „mai prejos decât un inginer în căi de comunicație sau decât un comerciant”. În timp ce tatăl său vitreg (pe care-l întâlnea în perioada vacanței petrecute în Elveția) „vorbea cu groază și dezgust despre asfințitul Europei” excesiv industrializate, din cale afară de secularizate, nemaipomenit de îndepărtate de liniștitul orizont tradițional, el căuta să se împace cu epoca modernă, să-și găsească un loc în cadrul ei, se pregătea să exploreze „un ținut îndepărtat” nu ezita să se lase în voia lui carpe diem, străduindu-se să se bucure cât mai mult de viață hic et nunc. Vizitând-o pe Sonia (care nu încetează să-i fie călăuză pe tărâmul dragostei) la Berlin, a sesizat că orașul era plin de exilați ruși (ce o duceau de azi pe mâine, îndeplinind cele mai umilitoare munci, dându-și silința să supraviețuiască în condiții potrivnice, nădăjduind că într-o bună zi aveau să se întoarcă în țara lor dragă), a mai rămas o vreme acolo, găsindu-și de lucru la un club de tenis. Cu multă amărăciune și-a dat seama, după câteva zile, că iubita lui se înstrăinase între timp, nu mai vroia câtuși de puțin să i se dăruie, evita să stea cât mai aproape de el, dădea semne că era îndrăgostită de altcineva.

Asemenea ei i se păreau cei mai mulți dintre berlinezii ce îl ignorau, subestimau, ținându-l la distanță, tratându-l ca pe un oaspete nepoftit, dându-i de înțeles că le era indiferent. Într-o bună zi îl cunoscuse, prin intermediul Soniei Zilanov, pe scriitorul Bubnov, a cărui vorbire energică îl captivase, a cărui glorie literară îl impresionase. Tot la Berlin avusese ocazia să-i cunoască pe câțiva activiști ruși care îl dezgustaseră (prin aroganță, prin suficiență, prin lipsa de respect față de realitatea ca atare, prin maniera de comportare precumpănită ideologizantă), făcându-l să jure „în sine lui că nu va face niciodată parte dintr-un partid, nu va fi prezent la nicio ședință, nu va fi personajul căruia i se oferă cuvântul sau care deschide dezbaterea și simte toate entuziasmele atitudinii sale cetățenești”.

Străduindu-se s-o recâștige pe Sonia și, totodată, să se împlinească din punct de vedere erotic, revenise în casa care-i găzduise pe Zilanovi, se jucase cu ea de-a Zoorlanda, născocind un ținut utopic, unde omizilor li se interzicea „să se transforme în crisalide”, să-și depășească faza de existență larvară, căutând să intre cu orice chip în grațiile ei, s-o impresioneze cumva.

Pe vremea când s-a aflat în Franța, s-a desfășurat „din plin cu sentimentul lipsei de griji a drumețului-el, peregrinul pierdut”, s-a deprins să trăiască incognito, la adăpostul unui „mister seducător”, s-a lăsat copleșit de „extraordinarul sentiment al elitismului”, a lucrat la o fermă din Mognac, unde a gustat farmecul vieții rustice, luând parte la muncile câmpului, mulgând vacile, argătind zile la rând în absența oricărui imbold resentimentar, complăcându-se să trăiască într-un chip mai degrabă naiv decât sentimental.

Făcându-i-se dor de Rusia (în care copilărise minunat și în care își petrecuse adolescența captivantă), tânărul Martin Edelweiss (al cărui nume înseamnă, în germană, floare de stâncă) s-a întors mai întâi în Elveția spre a împrumuta niște bani de la generosul său tată vitreg, mai apoi s-a deplasat la Berlin spre a-și lua rămas bun de la Sonia și de la prietenul Darwin (aflat, în trecere, acolo), după care a crezut de cuviință să se îndrepte spre Riga, de unde s-a apropiat de granița lituaniano-rusă cu intenția de a o trece într-un mod clandestin. Comentându-i „fapta glorioasă” (spodvig), cunoștințele sale apropiate îi admiră curajul bărbătesc, dar, în același timp, lasă să se înțeleagă că-i cu neputință să mai scape cu viață în urma unei aventuri așa de riscante, pe care autoritățile bolșevice sunt gata s-o așeze în rândul celor mai grave contravenții, aplicându-i pedeapsa capitală.

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări cântec de zugrav

vopsesc case vopsesc găște
învăț câinele să muște
și să latre la distanță
și să de cu ț cu ă
să -nșir stelele pe ață
(asta Domnul nu mă-nvață)

prima care-i mai aproape
va fi luminând din moarte
că steaua care e mare
face umbră altu-i soare
și ața este subțire
și ața este subțire
nu se rupe dar nu ține
soare-le
când îl dor picioare-le
(prima parte)

eu sunt sile vopsitorul
și sunt prieten bun cu Domnul
zugrăvesc distanțelor ușa nouă ...clanțelor!
(partea a doua)

apoi Doamne Dumneata iar ești în cămașa
mea
asudând păsării aripi
și doar mie niște lacrimi
lacrimă de mama mea
și de tot ce-ai luat cu ea

Între logos și lexem

A devenit axiomă constatarea că poezia de substanță filosofică este piatră de încercare a creației. Pentru că filosofia, ea însăși, nu poate fi concepută în afara poeziei; filosofie fără poezie nu există (pot fi aduse mărturii din Tudor Vianu, D.D. Roșca), în timp ce poezia filosofică înscrie performanța rarității.

De la o propoziție cu investitura adevărului ajungem, prin gest reflex izomorfismului poetic, la poezia religioasă.

Într-o recenzie din *România literară*, de acum vreo 30 de ani, Nicolae Manolescu comenta *Imnele* lui Ioan Alexandru. Chiar dacă exegetul constata abandonul vigurosului lirism profan care-l consacrase pe poetul ardelean, remarca, în monotonia noului discurs poetic, țâșnirea unor imagini de efigie „alexandrină”, specifice – s-ar zice – poeziei ca „religie a tinereții” (Goethe).

Poetul Ilie Vodăian în volumele anterioare (*Schimbul de noapte*, *Triunghi de vară*, *Frontiera de inox*, *Stare de necesitate*) se regăsește în agon cu viața, cu circumstanțele ei extreme. Ideea de luptă, de victorie nu-l părăsește pe poet nici în recentul volum: *Pe Muntele Tabor*, Econ Transilvan, Cluj-Napoca, 2015, doar teatrul agonal este altul. Poezia nu mai face audiență la porțile terestre (cu dublul lor ontologic: viață-moarte); orientată ascensional, *anagogic*, ea caută (ceea ce a găsit deja: „Nu Te-aș fi căutat de nu Te-aș fi găsit”- Pascal) liniștea înfrigurată a rugăciunii.

Rugăciunea este pentru creștin ceea ce pentru profan este filosofia: o căutare a sacralului, respectiv a înțelepciunii, într-un univers al profanului (sacral e tănuit în profan – Mircea Eliade), al neînțelepciunii (în neînțelepciunea lumii înțeleptul găsește argument de superioritate a înțelepciunii, constată Constantin Noica).

Rugăciunea revendică forțe anteice: „Au răsărit miliardele de chipuri / din lutul înțepat cu sulite de grâu” (*Cina*). Nu mistică întreține fiorul liric, ci pregătirea, așteptarea într-un spațiu sacralizant: Învierea este așteptată „în haine noi de sărbătoare” (*În haine noi*); „din trunchiul unuia (unui cedru, n.n.) se va naște o cruce” (*An de an aștept*).

Poezia lui Ilie Vodăian măsoară distanța între Logos și lexem. Are sonoritatea colindului, chemarea stării de grație într-un sensibilizarea materiei groase, în toate fiind invocată prezența Divinității, chiar și în procesul *producerii* textului: „Acum, la vremea alegerii, aruncă privirea Ta, / fie și numai în treacăt, / și peste nevrednica mea pagină” (*Vremea alegerii*).

Totul se încadrează unei rețele de semnificații specifice actului hristic, umilității, prin locuire împreună (*synoikism*) și lucrare comună (*synergie*): „El s-a intrupat în lumea noastră / să alunge beznele din fiecare, / să ude florile de pe câmpuri și din grădini, / să limpezească apele tulburi...” (*Oleandrii și arbuștii de tamarisc*); „Rămâi să Te adăpostești / în căsuțele noastre sumar mobilate. / Ne vom hrăni cu boabe fierte de porumb, / cu semințe de mei și cu prune uscate. // Iar seara, la ceas înălțător de rugăciune, / când la fereastră or să bată razele de lună, / eu îți voi spune propria poveste / ca legătura dintre noi să fie / totdeauna strânsă / precum a palmelor în strângerea de mână” (*Strângerea de mână*).

Întrebările, pilaștri – în genere – ai discursului religios, nu sunt dintre cele mari („rusești”, le zice Andrei Pleșu, conferindu-le, omenește, naționalitate), întrebări ale căror răspuns, întotdeauna cu un rest de nedefinit, de incert și neștiut, se sparge într-o mulțime caleidoscopică de răspunsuri, imposibil de adunat toate în răspunsul cardinal, întrebări care, pentru poet, dar și pentru cititor, stau la temelia tăcerii metafizice, transparentă în mundan prin uimire și mirare. Uneori întrebările frizează jovialitatea: „Preabunule, / nu ai găsit un alt loc de unde să iei lut?” (*Un alt loc*.) Întrebările mari, echivalentul descărării, lipsesc pentru că lipsește trufia: „Să punem cugetu-n genunchi / o clipă fără trufie” (*Aniversare*). Când întrebarea capătă gravitate, poetul îi pune zăbală, încât „sămânța hulirii” să nu-i incolțească în cuget (*Mă culc rugându-mă*).

Mai tare decât întrebarea este mărturisirea de credință, *credo*-ul poetului (*Cred*). Și, cu cât răsună mai tare, cu atât certitudinea face loc rugăciunii Sfântului Anselme de Canterbury: „Ajută-mă, Doamne, să pot crede!”

Bănuim, în spatele acestei „aventuri” lirice, urgența pretinsă sufletului.

Iar întâlnirea cu un text curat, lipsit de „infracțiuni lingvistice” (cu o excepție: „transcendentalul păcat”, p.49), cu o punctuație (gesticulație a gândirii, îi spune Caragiale), perfectă, surprinde. Coruperea acestora, cu siguranță, nu intră în „programul” *poetic* al autorului.

Ion Biberi în lumea de azi

Cu un instrumentar critic adecvat studiilor academice, Mihaela Albu reia, într-o versiune dezvoltată prin introducerea unor nuanțe analitice și includerea unor date biografice inedite (conținute în corespondență sau în dialoguri cu cei care l-au cunoscut), monografia din anul 2005, *Ion Biberi – Suferință și cunoaștere*, sub titlul *Un uomo universale: Ion Biberi* (Ed. Aius, 2015).

Cercetătoarea craioveană, interpretă, pe cât de sagace pe atât de consecventă, a operei unei personalități afirmate pe multiple paliere intelectuale (psihiatric, antropologie, eseistică, roman, critică literară și de artă) se sustrage tentației speculative urmându-și vocația exactității. Comentariile sale vizează dinamica scrierilor lui Ion Biberi ordonate coerent în patru diviziuni: I, lucrările de filosofie științifică, biologie generală și psihologie antropologică; II, eseurile literare; III, critica de artă și IV, opera beletristică.

Interesul cititorului de azi merge spre ceea ce Cornel Ungureanu, prefațatorul cărții, numește „operațiuni de recuperare”. Într-adevăr, un demers necesar, deoarece figura complexă a savantului și scriitorului Ion Biberi este încă puțin cunoscută, învăluită, prin situarea ei în echilibrul precar de lumină și umbră, de cețurile unei posterități exclusiviste. Alte nume s-au aflat pe agenda de priorități a ultimilor ani: Eliade, Cioran, Ionescu, Noica.

Mihaela Albu întreprinde o binevenită și convingătoare schimbare de ecleraj, contextualizând prezența lui Ion Biberi într-o generație care, alături de gruparea subsumată influenței formative a lui Nae Ionescu, s-a coagulat în echipa celor șapte critici din G.C.L. R. (Gruparea criticilor literari români): Perpessicius, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Mihail Sebastian, Ion Biberi și Octav Șuluțiu, reuniți prin „opțiunea structurală la raționalism”.

În același orizont restituitiv sunt identificate repere biografice deconspirând, deopotrivă, fibra afectivă a omului Biberi, iar în cazul autoarei cărții, afinități emoționale ce dizlocă emfaza demonstrativ-documentară.

Pe linie maternă, aflăm că bunicul lui Ion Biberi, de profesie arhitect, era originar din Narbonne, în timp ce, pe linie paternă, bunicul a fost doctor în medicină al Universității din Leipzig. O ascendență care determină depășirea complexului marginalității, al provincialismului cultural ce s-ar fi putut instala în conștiința tânărului medic de la dispensarul Șantierului Naval din Turnu Severin. Dimpotrivă, în locul unei reclusiuni întristate, a abandonului dizolvant, întâlnim voința unei orgolioase afirmări.

În anul 1935 primește Premiul „Techirghol – Eforie” pentru romanul *Proces*, temerară încercare de impunere în literatura noastră a formulei joyceene.

Ion Biberi a fost și beneficiarul unor „întâlniri esențiale”. Relațiile dintre el și Mihail Sebastian sunt omologate factual în volum, prin evocarea sejurului din vara anului 1943 de la Corcova, unde se afla conacul prințului Antoine Bibescu și unde Biberi o invită pe studenta medicinistă Aurelia Fischer pentru a dactilografia piesa „Steaua fără nume” a lui Sebastian. Doi ani mai târziu, Ion Biberi va fi primul care anunță la Universitatea Liberă Democratică sfârșitul tragic al autorului celebrului *De două mii de ani*.

După 1945, Biberi încearcă să se salveze, prin neînregistrare, de „ghearele realismului socialist”, fapt pentru care va fi considerat „o persoană compromisă”. La ședința Uniunii de creație din iunie 1952, Nina Cassian își făcea autocritica („n-am fost suficient de trează pentru înlăturarea din sânul nostru a unor elemente care nu au ce căuta”), invocând numele lui Ionel Teodoreanu și al lui Ion Biberi, oameni compromiși politicește care promit, dar nu scriu nimic „pe linie”.

Între cărțile cele mai cunoscute ale psihiatrului literat, un loc aparte îl ocupă tratatul despre moarte, apărut în 1936, *Thanatos*. Trebuie spus că toate lucrările lui Biberi pleacă de la concretul existențial (evenimente familiale, călătorii, lecturi etc.). Astfel, experiența limitei, moartea, l-a marcat încă din anii copilăriei când a fost martor al sfârșitului prematur al mamei sale, Elise Gayraud. Alte momente dramatice, în proximitatea neantului, l-au implicat direct (intoxicația cu substanțe opiacee) sau l-au tulburat profund, urmărindu-l cu spectrul suferinței peste ani (agonia camarazilor într-un grajd, în timpul primului război mondial) și, mai ales, stingerea soției, Antoinette Sauget. „Dispariția soției reprezintă cea mai cumplită catastrofă a existenței”, îi scria exegetei sale în 1981, la pierderea ființei pe care a iubit-o cu ardore. Nu întâmplător, publicase volumul *Eros* (1974), un pandant la eseul *Thanatos*, iar în anul 1983 îi va apărea *Destinul Aisei*, roman inspirat de „profunda și nevindecabila sfâșiere sufletească” a definitivei de cea pe care în intimitate o alinta cu numele Toinon.

Substanța volumului semnat de Mihaela Albu este armonizată cu tonalitățile confesive ale lui Barbu Cioculescu, depozitar al unor neprețuite amintiri despre prietenul tatălui său, dar și în gama acutei actualități, ca într-o tabletă publicată în „Bilete de papagal”. Deși rândurile de mai jos datează din anul 1928, ele consonează îngrijorător cu imediatul: „Cerberii noștri veghează autoritari și intransigenți. Toți cei care se sustrag, vinovați și demni de oprobriu, de la sfânta tradiție a adulării și lîngerii picioarelor sunt înlăturați definitiv de la praznicul pantagruelic alimentat de la țâța bugetului. Iată de ce vedem valorile împrăștiate pe tătămuri străine și negurile noastre naționale lipsite de făcliile lor luminoase”.

Între „Lumea de ieri”, *Lumea de azi* și *Lumea de mâine* există o fatală continuitate.

Principalul merit al Mihaelei Albu este de găsit în explorarea spațiului plurivalent al elitei noastre culturale, conservând „cu iscusință” dimensiunea revelației.

CONSTANTIN M. POPA

Rugăciunea este pentru creștin ceea ce pentru profan este filosofia: o căutare a sacralului, respectiv a înțelepciunii, într-un univers al profanului (sacral e tănuit în profan – Mircea Eliade), al neînțelepciunii (în neînțelepciunea lumii înțeleptul găsește argument de superioritate a înțelepciunii, constată Constantin Noica).

cronici

PETRU PISTOL

Ferma (II)

Da, sunt vinovat. Mă integram tot mai mult în sistem. Care acolo nu se deosebea prea mult de cel capitalist. Căpătuială. Corupție. Voi care mă judecați și mă condamnați, arătați altfel?

Pe Ramona, nepoata directorului, o întâlneam din ce în ce mai des. Cineva aranjase lucrurile să ne simțim cât mai bine. Și chiar începea să se închege un fel de prietenie. Ne lega și mai mult faptul că și ea se pregătea pentru sesiunile de examene în particular, la același liceu din Buzău. Nu era destul de pricepută, dar se străduia. O ajutam să rezolve probleme de matematică, ea avea un scris frumos și îmi făcea temele pe care le dictam. Și se mira de ce eu mai citesc și altceva în afară de programe.

- De ce îți bați capul să afli și lucruri de care nu ai nevoie?

- Habar n-am, domnișoară...

Adevărul era că trăiam în două planuri. Unul cel real în care dormeam, mă trezeam, mîncam, mă mișcam ca un robot. Dar dincolo de existența vizibilă, peștera lui Platon, facerea lumii, cîmpul energetic, a treia dimensiune, atracția universală, lumea spiritelor, mitologii, religii, magii.... Între aceste existențe, calul, galopul. În alergarea mea nebună pe spinarea calului nu mai exista nici real, nici ireal, nici prezent, nici eternitate. Numai șuierarea vîntului în coama calului, fuga pămîntului pe sub copite, alunecarea dealurilor, pădurilor și norilor de pe cer.

- Tu ești om, sau ce? mă întreabă fata.

- Nici demon, nici înger, nu te teme.

Se cuibărește în brațele mele. O sărut în creștet. Plînge. De ce?

Destinul meu e bătut în cuie. Gata. Nu mai vreau să parazitez. Mă interesează profesia. Trimit eșantioane de sol recoltat de pe diferite zone și la diferite adîncimi, la laboratoarele academiei. Vreau să aflu care este structura fizică și compoziția chimică a solului. Ce granulație, ce adeziune, cum stăm cu îngrășămintele naturale. Trimit și probe de apă. Vreau să fac agricultură modernă. Ca într-o fermă model. Exemplu pentru toate celelalte care se vor înființa.

Îl chem pe tata. Trebuie să mă vadă. Să se știe și pe-acasă cum o duc eu pe aici. Unde am ajuns. Să fie mulțumiți de mine.

Îl aștept cu trăsura la gară. Ezită să se urce. Își șterge îndelung tălpile pe iarbă. El nu mai fusese în trăsura decît pe capră. Cu hățurile și cu biciul. Și cu privirea în fundul cailor. Ordonanța la un general în armată.

O dată văzut sub burduf, pe canapeaua cu perne de catifea vișinie, își îndreaptă spatele, își răsuștește mustața galbenă ca spicul de grîu și privește drept înainte ca un ofițer cînd își trece trupa în revistă. Și nu mai întreabă nimic. Nu mai rostește nicio vorbă. Poate că îi defilează prin minte amintirile. Cu el, cu mine, cu noi, cu tot neamul Gurăilor. Neam de țărani în opinci....

Este cazat în camera oficială. Covoare, divan, fotolii, vitrină cu porțelanuri, bibliotecă, perdele de atlas, sobă de marmură, blană de urs cu capul fiarei împăiat.... Se descaltă la ușă, intră cu bocancii-n mînă și nu știe unde să-i pună. La masă, spune că nu-i este foame. De fapt, se ferește să folosească cuțitul și furculița de argint. Mănîncă doar fructe și cozonaci.

Dar coniacul nu știe ce este. Îl bea ca pe vin din paharul de cristal. Și-l prinde repede. Și prinde chef. Și se sumete.

- Ce crezi tu, bă, burtosule, că eu sunt de pe drumuri? Păi neamul meu vine de departe, de pe vremea domnitorilor. Ostași

în armatele lor.... niciodată vreunul dintre noi nu a fost slugă la boieri.

Gazdele nu se supără. Rîd cu amabilitate.

- Da, ai dreptate....

Și el se mai înmoaie.

- Îmi dați sau nu-mi dați fata?

- Dacă se învoiesc copiii, nu avem nimic împotriva....

Ramona vine și-și pune mîna pe umărul meu. O sărut pe tîmplă. Treaba pare făcută.

Îl duc de subțiori în camera oficială. Cînd îl pun în pat, parcă se scufundă în apă. Niciodată n-a mai dormit pe un pat cu arcuiri. La noi acasă, scînduri tari, cioplite cu barda, saltea de paie.

Cînd ne despărțim la gară, se așează în fața mea, mă sfredelește cu privirea.

- Bă, vezi ce faci! Să-i bagi în draci!

Parcă prind aripi. Este ca și cum m-aș fi trezit din toropeală. Simt că-mi cade dragă și fata....

Nu îndrăznesc să merg prea departe ca să nu o pierd. Chiar văd în ea viitoarea mea nevastă. Mama copiilor mei. Și este evident că mă iubește. Directorul devine tot mai cooperant. Îmi amintește tot mai des că nu are alți moștenitori....

Copilă și ea de la țară. Curată. Crescută în teama de Dumnezeu. Nu a cunoscut păcatul. Vreau s-o păstrez neprihănită.

Iată mireasa mea! Aleasa! Așa am să mă laud în fața mamei și a tatălui, a fraților.

Dar are și ea ceva? așa fi întrebat.

Nu contează. Dar o moștenește pe unchiul său care e directorul meu.

Țăranul din mine care devine parvenit? Spuneți ce vreți! Eu n-am timp să-mi bat capul cu așa ceva....

Și a fost să se întîmple într-o dimineață cînd chiar mă simțeam în extaz, alergînd nebun spre orizontul din care răsărea soarele. A sărit o potcoavă din copita armăsarului.

Poate că își scrîntise și chișița. Șchiopăta. Ne-am întors la fermă, să-l vadă veterinarul și potcovarul. După ce l-am sărutat pe steaua din frunte, l-am lăsat pe mîna lor, și am urcat la contabilitate să-i spun și domnului director ce s-a întîmplat. Nu venise la birou. Nu era nici fata la masa ei de lucru.

În chiloți și în maiou, gras și păros, îi umplea patul unchiul gemînd ca un porc....

Am trîntit ușa și-am plecat.

M-a găsit în grajd. Mă refugiasem acolo ca un animal rănit într-o vizuină.

Mascul sălbatic întăritat. Fiară turbată. Îi sar scînteii din ochii bulbucați. Spume la gură. Urlă....

O furcă cu dinți ascuțiți de fier. O smulg din băligar. Mă golesc de mine. Nu mai știu altceva decît că o voi înfige în el.

Și nu se oprește. Nu se ferește. Vine dezlănțuit spre mine. O clipă. Mai puțin. Și totul se va schimba pe lumea asta. Pentru el. Pentru mine. O frîntură de clipă și nu vom mai fi noi.

Îmi dă năvală sîngele sub pleoape. Nu mai văd decît sînge. Peste tot. Valuri de sînge. Sîngele lui. Sîngele meu. Sînge de om....

Nu pot să ucid. Mi se înmoaie mîinile. Îmi cade furca. În timp ce un glas necunoscut îmi bate în tîmple: "Nu ucide!". Mă strînge de gît. Îmi face vînt. Cad pe paie. Își pune piciorul pe pieptul meu. Ca un gladiator învingător în arenă. Bat din mîini și din picioare ca un gîndac răsturnat pe spate. Mă zbat în zadar sub talpa lui. Cine va da semnalul să mă termine? "Ucide! Ucide! Ucide!" Unde e împăratul? Dă năvală fata. I se agață de umeri. "Unchiule, oprește-te!". Închipe. Nălucire. Singuri în grajd. Circul

nostru pe bălegar. Mă prinde rîsul...

- Ai înnebunit?

Intră în derută. Își ridică piciorul de pe pieptul meu. Îmi întinde mîna. Mă ridic în fund. Și rîd....

- Băiate... Băiate... Ce e cu tine? Băiete, vino-ți în fire!.... Din ce-ai văzut, nu s-antîmplat nimic.... Putem s-o ducem la doctor.... Îți ajunge un certificat de castitate? Și dac-ar fi fost,.... ce era? I-aș fi făcut altă gaură în burtă? Moare cineva din așa ceva?

N-a murit nimeni. De-l omoram, ce cîștigam. El, un cadavru. Eu la pușcărie. Pentru cine știe cît. Cu conștiința frămîntată. Cu drumul retezat. Epavă umană. Și pentru ce? Pentru că s-au destrăbălat ei în pat? Rahat! Fata o să uite. O să se mărite. Eu, după gratii.... Duce-se dracului! Trebuie să ies din fundătură! Răspîntie... Pornesc pe alt drum....

Mă zbat în întuneric. Unde să mă duc? Unde s-o iau de la-nceput? Și ce vină are fata? O voi duce la medic! Dacă este adevărat că poate să-i elibereze certificat de castitate, înseamnă că s-a apărut.

Dimineața, fata nu mai este. A dispărut în neant. Un bilet și atît. "Nu sunt jucăria voastră!" S-a înecat? S-a spînzurat?

Reiau totul a doua zi. Cu potcoave noi, calul poate să alerge din nou. Încep să-mi sosească rezultatele de la academie. Și eu să le folosesc. Oamenii nu mă scot din "domnule inginer". Sunt mîndru de mine. Primesc și o scrisoare de la Ramona. "Am trecut prin iad, dar am avut norocul să apar chiar în momentul fatal.... Îți mulțumesc că m-ai salvat. Te-am iubit și te mai iubesc. Mă jur ca pe nimeni altcineva! Te voi păstra în gîndurile mele toată viața! Să nu mă uiți! Ne vom mai vedea cîndva?"

Mă afund în muncă. Niciodată n-am știut că îmi poate oferi atîta satisfacție. Te poate scăpa de toate belelele. Cu Ramona chiar ne reîntîlnim. Au adus-o în sat. Directorul a înzestrat-o cu o casă. Și i-a găsit servicii acolo, la primărie. Totul era aranjat, dar eu tînjeam. Și totuși, nunta a fost aranjată pentru la toamnă.

Reforma învățămîntului. Se trezește-n mine pofta de a fi elev. Cer concediu. Reforma învățămîntului. O șansă. Cade la timp. Voi lua totul de la început. Să-mi dovedesc mie că pot să mă afirm prin propriile puteri. Dacă nu, să mă apuc de altceva. Totul sau nimic. Cu mintea lui băgată, directorul și-a dat seama ce pun la cale....

Ies de sub duș înfășurat în cearșaf. Dau cu ochii în mijlocul camerei de cufărul meu vechi care avea întomnite pe el hainele ponosite în care venisem la fermă și pantofii scîlcițați. Bani de tren și un bilet: „ca să te întorci!”. Dulapul gol. Lipsea pînă și costumul de purtare. Și costumul de zile mari, din stofă cumpărată pe sub mînă și cusut pe comandă. Și cămașa de mătase cu butoni. Și cravata. Și pardesiul. Și fularul. Și mănușile de piele.

Carnetele mele de cec zac în casa lui de bani. Este persoana împluternicită cu delegație de la mine, să scoată bani în lipsa mea.

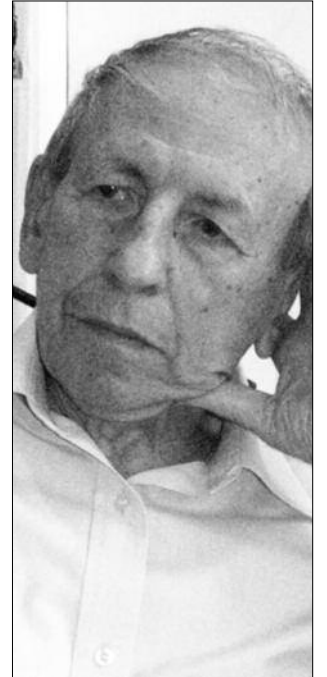
Plec la gară într-un poștalion. Care aduce foarte bine cu un sicriu pe roate. Cufărul cu cărți și hainele de pe mine. Mă întorc acasă ca un soldat de pe front.

În costumul meu ponosit, cu o șapcă puțin cam largă pleoștită peste urechi. Figură de vagabond. De zilier. De cerșetor....

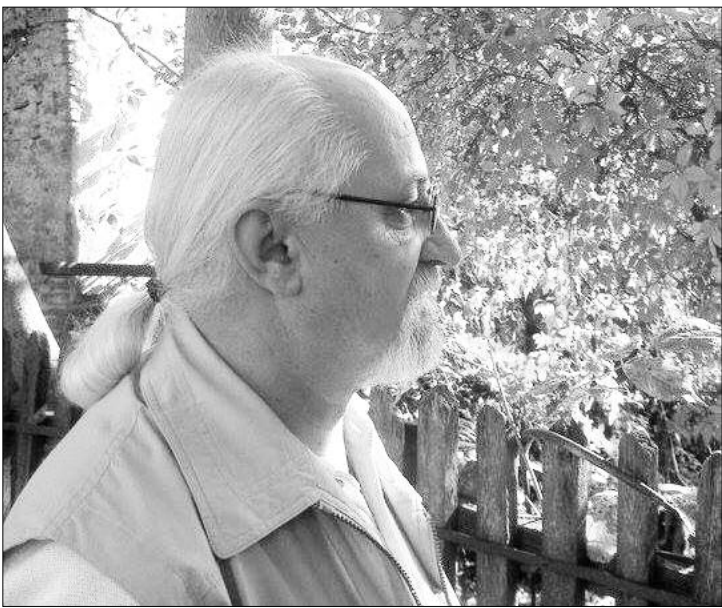
- Veniși?

- Venii.

(continuare în p. 31)

Iată mireasa mea! Aleasa! Așa am să mă laud în fața mamei și a tatălui, a fraților. Dar are și ea ceva? așa fi întrebat. Nu contează. Dar o moștenește pe unchiul său care e directorul meu. Țăranul din mine care devine parvenit? Spuneți ce vreți! Eu n-am timp să-mi bat capul cu așa ceva....

Aurel Sibiceanu sau Cioplitorul de vâsle

stelei (p. 86) - a cărei menire pare să fi fost evitarea cenzurii epocii în care a fost scris poemul. Este curcubeul din zarea „*libertate și frâu*” cuprinsă în generosul

Recviem pentru Nichita Stănescu (pp. 44 - 48). Este cronică scrisă din „vreme în vremuri” pe nisipuri mângâiate de personaje din tumultul Boemei piteștene, cum Gigi Ionescu, (p. 82) ori pe „Golgothele Vântului”, cum prietenul nostru, talentatul actor Cristian Tutză (p. 52), dispăruți amândoi înaintea de vreme. Este imnul închinat tatălui, în care ne-am putea recunoaște fiecare, propriul părinte: *O, Pater!.../ Pe făptura ta, dimineța-i un cearcăn,/ O nelumească și turbure apă.../ Îmi arăți urmele mamei, din arsele ierburi,/ și-mi spui: „Iată-le! Adesea ferestre mi-au fost,/ blânde capcane, în care am prins animale cerești...”* (O, Pater!, p. 67)

Călătorie, zbor, lumină, curcubeu, cronică, Golgothă a vântului ori imn, poezia lui Sibiceanu este un fior ce ne vine din simplitatea trebuinței de a crede în *basem* sau *poeste*: *Ea era o grădină prin care/ nimeni nu își trecuse liniștea,/ era o femeie frumoasă/ numai cât sufletul meu/ ținea o frunză în azur...* (Poveste, p. 109)

Erudiția lui Sibiceanu ne poartă nevoia de lirism și istorie prin labirintul ademenitor al anticilor cetăți (Țara Elamului, Babilon, Ninive, Troia, Roma) pe cele mai surprinzătoare drumuri. „Lutul”, „iazul”, „visul”, „legenda”, „iarba”, „florile”, „gâzele”, „piatra”, „glia”, „stelele”, „vântul”, „roua” ori „paserile” sunt tot atâtea căi de urmat de către domnia-ta, **Iubite Cetitor** (p. 17), în universul creat de poet, împotriva uitării lucrurilor trainice: *Tu m-ai uitat, Cetitorule, de vreme ce l-ai primit/ în ospetie pe Momos, zeu al bârfei și batjocurii,/ ai uitat desfătarea adusă de săracele-mi daruri.*

Cele două **Epistole** ale poetului către mama lui, ne-au reținut atenția prin accentul grav al destăinuirii ipostazelor contradictorii travesate. În prima **Epistolă**, identificăm în cele patru strofe, asocieri dihotomice: *lumină - sicriu, mort - viu, paznic - iscoadă, slugă - om liber*, ce îi slujesc ori îi frânează inspirația *când e vorba stearpă arătură* (p. 13). Starea de vasalitate din ultimele patru rânduri ale strofei a treia pregătește bucuria discretă din strofa a patra, bucurie provocată de renașterea naturii (înflorirea) - condiție a continuității vieții, dar și unanimitate recunoscut simbol al libertății spiritului: *Mamă, slugă sunt la pietre,/ La rostiri și alte neamuri,/ Truda mea pe lângă vetre/ Pribegeste-n frăie și hamuri, // Sunt și liber, mamă,/ când înflorește cireșul.*

Conceptată sub formă de distih, această ultimă strofă, succedând

primelor trei, în care versurile sunt grupate în cvinarie (prima strofă) și octave (strofele doi și trei), are rolul de a lumina sfârșitul poemului, accentuând prin acest efect poetic starea de eliberare.

Interesantă este și disponibilitatea poetului, familiarizat cu metrica împământenită în istoria prozodiei românești, de a-și împodobi sfârșitul versurilor din primele trei strofe cu rime încrucișate, precum și dispunerea poliritmică a textului său. Rândurile cu *silabe pare* alternează cu *rânduri cu silabe impare*, la primele trei strofe, oscilând între 8 și 13, iar distihul din finalul poemului este construit într-un metru par, hexasilabic, și respectiv, octasilabic, ceea ce împrumută un sunet plăcut întregului poem. Versurile libere din acest poem se diting prin jocul prozodic - răzleț în ansamblul antologiei de față, osatura celorlalte texte poetice fiind zidită în vers alb. Acest fapt ne ispitește să-l aflăm pe autorul lor printre admirativii metrului antic, greco-latin, dar și al celui clasic, tradițional, românesc.

A doua **Epistolă**, construită din patru strofe cu versuri albe inegale (prima strofă, nonă; strofa a doua cu 11 rânduri; strofa a treia octavă; terțet, ultima), se distinge prin delicatețea subtilă a frumuseții metaforelor: *Nu-l mai știi, mamă, pe omul care eram,/ În foșnetul humei împărțind cu furnica/ Cărare pe rază, pe abisul apei/ Din urmele ciutei./ Omul acela purces-a în strălucirea speranței/ Cu norodul său istovit pe talgere goale...* (p. 78).

Aurel Sibiceanu îndrăznește o neprefăcută deznădejde în muzicalitatea poemelor din acest volum. Notele dramatice străjuiesc lirismul său în oricare din cele peste 100 de piese poetice, îndeosebi în poemul **Plecarea pe cale** (p. 19), un testament pentru fii săi: *Atunci, mai marele meu fu, și tu, cel/ de zile mai puține, din carnea mea zburători,/ voi, fețele mele nevăzute, auzi-veți/ în grădină securea foșnind pe straietele sevei,/ mă veți bine-vedea: o piatră intrând/ în sclavia Apiei Via...*

Dar, atât inteligența lirică cu care este înzestrat poetul nostru, cât și suplețea de a hoinări între macro („cineva”, „șir”, „astrul”, „stelele”, „glia”, „marea”, „țărnuț”) și microcosmosul pictural al moralei („mai drept”), al armelor antice, medievale („lancea”, „arcul”, „sabria”), ori al fragilității existenței pe Terra - natura („trestia”, „iarba”, „măceșul”), gâzele („fluturi”, „furnica”), păsările („mierla”, „Pasărea nopții”, „Pasărea Paradisului”), sălbăticiunile („puiul de lup”), îl duce întotdeauna pe Cititor dinspre obscur către clarul înțelesurilor cuvintelor.

După cum reiese din modesta noastră prezentare, poetul Sibiceanu se raportează la simbolurile omenirii și liricii universale. Stilul său ne amintește

de acela al unui alt bun prieten, Patrick Navai, poet, grafician, publicist francez, cu origini persane, preocupat la rândul său de a cinsti memoria părinților și a marilor caligrafi orientali ori reprezentanți ai clasicismului nipon, Basho, Hokusai, Issa... Lectura frazelor lirice ale lui Sibiceanu ne poartă în grădina (*Ghetsimani*), în crângurile și pădurile istoriei omenirii, desfătându-ne cu parfumul plantelor sacre (*mirt*), al arbuștilor mediteraneeni (*oleandru, măslin, chiparos, palmier*) ori florilor de *măceș, iasomie, zmeur*, presărate din loc în loc prin volum, precum unele animale legendare: *minotaurul, inorogul*. Poetul ni se arată, precum îl trădează numele, alura și chipul, un iscusit cioplitor de stil coborător din Obcinele Sibiului, de pe coama unei coline cu *mentă și găze*, dintre piscuri de slove ori din imaginile ce se adună la cumpăna apelor...

Oricare dintre poemele confratelui nostru ar merita o analiză aprofundată. După acest remarcabil volum apărut sub egida editurii clujene Limes - iată, încă o frapantă triplă coincidență între numele editurii *Limes* (al cărei sediu se află în Napoca inimii Daciei libere), realitatea legiunilor limes la hotarele Imperiului Roman și stilul poetului - nădăjduim că următorul său editor se va învrednici în a ne oferi o antologie completă, prefațată și adnotată, din opera atât de pătrunsă de verbul laconic, asemănător celui lui Emil Cioran, și îmbelșugat de miracol: *Nu ne arunca Doamne/ Din miracolul - Cuvânt (Și plâns-am uneori, p. 11)*

În actualitatea neconvingătoare a preamultelor încercări de versificație revărsate din frivolitatea unei „literaturi fără viitor” (Alex. Ștefănescu), ivită dintr-o gravă, credem, „spoială de cultură” (Titu Maiorescu), lutul din care și-a modelat poetul Sibiceanu hieroglifile, se distinge neîndoielnic, prin eleganța verbului și universalitatea mesajului. Această artă, în care recunoaștem harul unei personalități literare complexe - poet, publicist, eseist, orator al agoriei, monograf, în egală măsură, al Boemei piteștene - este una dintre rarismile ce par să ne vină atât dinspre trănicia unui anume model patriarhal, cât și dinspre estetica liricii autentice, ori dinspre acea minunată „dimineată a poezilor”, dacă ne-am permite să preluăm metafora dlui Eugen Simion pentru mișcarea preromantică autohtonă. Este o scriitură potrivită căutătorului de mister și frumos.

Cioplitor de lirice vâsle, Aurel Sibiceanu cioplește pentru inima, sufletul și gândul oricărui cititor, dragi și neasemuite vise.

MARILENA
LICĂ-MAȘALA
Pitești, 1 iunie 2015

În actualitatea neconvingătoare a preamultelor încercări de versificație revărsate din frivolitatea unei „literaturi fără viitor” (Alex. Ștefănescu), ivită dintr-o gravă, credem, „spoială de cultură” (Titu Maiorescu), lutul din care și-a modelat poetul Sibiceanu hieroglifile, se distinge neîndoielnic, prin eleganța verbului și universalitatea a mesajului.

aniversare

Glorioșii ani ai ratării

2. OMU' DE LA „MANCIA” INTRĂ-N CEAINĂRIA DIN GRIVIȚEI

Erau zile când în Ceainărie, boemii erau destul de numeroși – între 7 și 12 inși. Atmosfera se anima repede, discuțiile serioase durau cât durau, apoi glisau spre bârfa locală, spre anecdotic, farse și chiar absurd. Mesele ocupate de ei deveneau cele mai zgomotoase și atrăgeau atenția celor ce nimeriseră pentru prima dată în micul local. Mai mereu se ajungea chiar la situația când unul dintre noi devenea ținta ironiilor fine sau mai grosiere. La un moment dat, tacit se instaurase o „lege” nescrisă – bunăoară, unul dintre noi, nu conta care, la sosire era fie ignorat cu totul de comenseni, situația cere-l arunca pe acesta în perplexitate totală, fie izbucneam, fără motiv, în râsete, ca și cum era ceva în neregulă la el, chestie care-l lăsa la fel de stânjenit, de perplex! Amicul își revenea repede și căuta în minte o stratagemă prin care să ne plătească insolenta, atunci sau în viitor. Profesorul Ion Popa, autointitulat Neargeșanu, ca să se deosebească de bardul Ion Popa Argeșeanu, intra în joc și reacționa în stilul său mucalit. Dacă-l ignoram și ne vedeam de ale noastre, în tăcere, mormăia și zicea: „Ete ai dracu’, ați intrat în ordinul măicuțelor ursuline!” „S-avem pardon, zicea boier Juju Ionesco, suntem carmeliți și nu-i milostivim cu vodcă pe cei beliți, cum ești dumneata, fiule!” Neargeșeanu ne privea cu mirare, se muta la altă masă și zicea tare, ca pentru toată lumea: „Lume defectă, cred că bagă aștia ceva în pâine!” Dacă-l primeam cu râsete, Neargeșeanu făcea ochii mari și ne dădea la toți dracii! Alteori, Ion Clopoțel, pe care-l supranumisem Cloș, ca să sune franțuzește, mare iubitor de situații paradoxale, absurde, spunea pe dinafară din prozele lui Urmuz, din poeziile lui Jaque Prevert, Marin Sorescu și Geo Bogza. Imaginați-vă chipurile celor ce auzeau următorul text: „Algazy este un bătrân simpatic, știrb, zâmbitor și cu barba rasă și mătăsoasă, frumos așezată pe un grătar înșurupat sub bărbie și împrejumuit cu sârmă ghimpată... Algazy nu vorbește nici o limbă europeană... Dacă însă îl aștepți în zori de zi, în faptul dimineții, și îi zici: Bună ziua Algazy!” insistând mai mult pe sunetul z, Algazy zâmbește, iar spre a-și manifesta gratitudinea, bagă mâna în buzunar și trage de capătul unei sfori, făcând să-i tresalte de bucurie barba un sfert de oră...” Cei de la mesele vecine, auzind așa creație, priveau spre noi cu o compasiune nedisimulată. Coana Sofica asculta pierdută, apoi, cu mirare, bătea un șir de cruci, după care zicea, pierdută: „Cred că au făcut externări masive de la Vedea!” Se referea, evident, la mica localitate în care a funcționat și încă funcționează un spital de psihiatrie. Liviu Bănică, zis Țițero, zâmbea ca un înțelept, îngăduitor, și zicea: „Mă uit la voi, oameni serioși, vă țineți de cioace și în vremea asta Universul se deplasează spre roșu; curând se va alege praful de de toate!” „Și când va fi asta, Liviu?” întreba Juju. „Într-o marți, peste 800 de milioane de ani!” Ținta unei farse frumoase a fost bardul Ion Popa Argeșeanu, una greu de uitat, pusă la cale de cine altul decât de Neargeșeanu. Bardul a intrat în Ceainărie cu două tinere, pesemne poetese, cum altfel?, pe care nu le mai văzusem în august-a-i companie. Bardul ne-a văzut și ne-a salutat extrem de politicos, ca să se asigure de „liniște” din partea noastră. Juju Ionesco ne-a zis: „Băieți, hai, după mine, în picioare și după ziceți după mine: Binecuvântat fie Ion Popa Argeșeanu, Bardul Argeșului și Muscelului și a toată Țara Românească din granițele sale de obște și până la Marea cea Mare!” Prevăzător, ca să împiedice o polemică, în care ar fi fost victimă sigură, a trecut cu vederea peste bombastica noastră urare și ne-a făcut

strengărește cu ochiul! Tinerele clipeau cu iuțea, tăiau aerul cu genele lor de mironosițe ale poeziei, în vreme ce Bardul le povestea despre miracolul poeziei. La un moment dat, de masa bardului s-a apropiat un om de la țară, ars de soare, îmbrăcat simplu și i-a zis poetului: „Ce zici, batem palma? Am „fo” 200 de mertice de porumb, bob luminat, le iei pe toate și las la preț...” Ușor încrunțat, Bardul i-a răspuns țaranului: „Cred că mă confunzi cu altcineva.” „Nu crez, zice omul cu porumbul, nu ești dumneata Omu’ de la Mancia?” Noi auzeam dialogul și urmăream cu totul cu interes, mai ales că l-am zărit în ușa ceainăriei pe omologul-antinom Neargeșeanu, cu fața luminată de un zâmbet uriaș, ceea ce însemna că la originea țărăniei se afla chiar el! „Bre, continuă țaranul, mai adineauri întrebai aci, la ceas, pe unu’ mic, dacă știe pe cineva care să-mi cumpere nește porumb. Știu, zise ăla, e unu’ care intră colo, și-mi arată acilea cu mâna, e unu’ cu păru’ mare, vopsit, are o haină albastră, cu ceas cu lanț în buzunarul’ ăl mic. Toți îi zic Omu’ dă la Mancia, ăsta cumpără cu un preț și revinde cu alt preț de toate: lemne, grâu, porumb, piei de oaie, ciorapi de damă, țuică, șită, bumbac și vin. Păr vopsit ai, ceasu’ uite-l colo, nu crez că greșii.” „Cred că este o coincidență, a zis Bardul, cu oarece cumsecădenie în glas, să se asigure că discuția nu degenerază. Țaranul l-a mai privit pe poet, lung, și a zis, ca pentru sine, îndreptându-se spre ușă: „Să le ia dracu’ de coi ce zăsăși! Care va să zică porumbu’ meu nu e bun, speculantule” În ușă dădu peste cel ce-l îndrumase și-i zise: „Ticule, cre’ că nu e ăla Omu’ dă la Mancia. Ți-ai dracu’ dă nebuni!”

Rădeam pe înfundate, cu ochii pe Bard. Eu am încropit pe loc două versuri satirice și le-am rostit destul de tare, spre amuzamentul comensinilor și disperarea bardului: „Târgul ăsta trist e la mâna unui poet-angrosist!” Deranjat, Bardul s-a ridicat și a pornit spre ușa ceainăriei, urmat de fuiorul de mironosițe înțâțoșate și îmbujorate! Ne ironizam între noi, ne jucam feste și farse, ironizam socialul, Cântarea României și politicul, căutam supape prin care să ne eliberăm mâhnirea, mânia, luam în răspăr un oraș de târgoveți industrializați, proletarizați cu anasâna, maimuțăream generația vârstnică, cocoșată de viclenia istoriei, de metehne de tot felul. Făceam planuri de viitor, cu imaginația editam reviste, cărți, tot cu imaginația schimbam ordinea lucrurilor și scara valorilor. O viziune plastică, hătră despre noi, și oarecum aproape de realitate, avea tatăl de-al doilea al lui Tită (Titus Maxus), care mai nimerea și el, când și când, în Ceainărie. Nea Gigi îi povestea mamei lui Tită, Tanti Nuța: „Auzi, fă, Nuțo, fusei azi pe la cafenea, pe unde merge și Tită al nostru să-și piardă vremea. Te crucești, nu alta! Stau acolo, care de care mai zbanghiu îmbrăcat, și șopcăciiesc, beau cafea, fumează pe furiș. Tractir, nu alta! Cre’ că să cred în Viena, în Paris. Auzi la ei! Intră unu’, să duce la ăilalți și zice: „Să trăiți domnu’ cutare, respectele mele, domnu’ cutare, omagiile mele, domnu’ cutare! Ha, ei nu să pot căca dă foame și se cred domni! Păi, ce domn ei tu, mă, scriboiule, că nu prea dăduși pe la facultate! Da’ tu, domnu’ cutare, de unde domnie, că mă-ta e dispărută cu sapa, pă șiru’ cu porumb dă nu-i vede capu’!”

Da, cu excepția câtorva inși, puțini aveam studii medii ori superioare, cei mai mulți lucram ca muncitori, pictori decoratori, tehnicieni, proiectanți, subingineri, librari ambulanți ori funcționari mărunți. Însă asta nu ne-a împiedicat să citim enorm, să fim la curent cu viața literară și culturală din capitală, din Europa și din lume. Eram autodidacți, cu

lecturi haotice la început, apoi sistematizate, ca urmare a bune ascultări și a dialogurilor cu aceia de formație universitară. „Loviluția din decembrie 1989, concept inventat de bătrânul țărănist Valentin Gabrielescu, ne-a găsit cu ceva cărți scrise și publicate-n frânturi, cu visele feștelite și elanul revoluționar cam searbăd. O vreme ne-am dezmoșit, am trecut la fapte culturale – care la reviste, care la cenaclu și fundații, care la edituri, ignorând ceea ce era mai important – implicarea în social și politic. Aproape fără să ne dăm seama, noi, non-conformiștii și protestatarii de ieri, ne-am trezit tot într-o Românie imaginară, paralelă cu România reală, crescută ca o democratură slută și disputată tot de găștile literare tradiționale, cu vaduri vechi, adică cele de dinainte de 1989, cărora li s-au adăugat alte găști, de veleitari incuți, obraznici și iuți de picior, abonați permanenți la banul public. Foști turnători, rămași fără stăpân, s-au reciclat și sunt reclamangii pe te miri unde, scot panglici psihopate. Aceasta a fost cu puțință pentru că spiritele libere și cu simțul valorii au rămas încremenite în vis și în gloria apusă a unui trecut revolut, au neglijat agora socială și politică, s-au mulțumit să pună diagnostice și să critice. Rând pe rând am fost

Ion Popa Neargeșeanu și Adriana Trandafir. (Foto: Ziarul Argeșul)

izolați, marginalizați, umiliți, înfrânți de societate, de boli, de moartea venită prea din vreme, cu existența necumpănită de împlinire. Într-o vineri, pe 15 april, a plecat și profesorul Ion Popa, Neargeșanu, condei strălucit, autor de schițe și povestiri de certă valoare, spirit plin de vervă, fin cunoscător al literaturii ruse, erudit în arta dramatică (a fost primul profesor de actorie al Adrianei Trandafir), a trecut în Lumea Cealaltă, adăugându-se celorlalți... Despre Ion Popa am mai scris și aș mai scrie, după un exercițiu de reamintire. După ce a ieșit din presa scrisă, unde a scris sute de articole critice și pamflete, Popicul nostru a hârțogărit, o vreme, ca secretar literar al teatrului Davila. Apoi a intrat în vremea pensiei, dar nu o vreme a tihnei și serenității, cum ar fi fost cu cale, ci una a bolilor și neajunsurilor, a luminii furate din câteva răsărituri și apusuri...

Dumnezeu să te ierte și odihnească, Ioane... Despre o plecare am discutat cu tine, acum un an, la tine acasă, sub vițar, dar nu știam cine va pleca... Dragule, nu mai am putere să privesc nici înapoi, nici înainte, îmi vine să-l parafrazez pe Ilie Moromete: „Unde am fost noi, domnule, în „Diabolic show”, ori în „Serafic show”?”

Notă: „Diabolic show” și „Serafic show” sunt două piese satirice excepționale, semnate de Ion Popa

Un sunet numai al său, de la primul la ultimul poem, imprimă discursului tonalitatea învăluitoare, unitară, recognoscibilă imediat. Forța suflului, amplă, de profet albit cu fața la mume, la copilărie, la „repetatele coșmaruri, cu substrat arhaic, păgân”, e trasă într-o stilistică la voia respirației libere, atent controlată, fără efort la vedere.

Născut în 1952, în Văgiuleștii Gorjului, geamăn al Sofiei, Mircea Bârsilă este poet, eseist, critic literar, universitar, un autor complex, consacrat la vârf, între cei mai importanți poeți din literatura actuală. În 2010, comentându-i volumul *Monede cu portretul meu*, în *Viața Românească*, scriam că, fără îndoială, Mircea Bârsilă este un mare poet, încercând și o argumentare cât mai convinsă enormei etichete. Voi reitera aci, în fața dumneavoastră, această probă, motivat și de un articol al domnului Cornel Ungureanu, din *Luceafărul de dimineață*, numărul pe aprilie, în care distinsul critic îi aplică laureatului de astăzi, autor format la filologia timișoreană, sintagma *mare poet*, cu sublinierea *cred că este un mare poet*. Mă bucur să fiu confirmat de o asemenea

Mircea Bârsilă – Premiul Național „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia (poezie)

Ediția a XXXV-a, Tg-Jiu/ Tg-Cărbunești, 22-24 mai 2015

Laudatio

*Domnule Primar,
Doamnelor și domnilor, dragi prieteni,*

Dintru început, vă propun să recunoaștem, adică să mai spunem o dată, detașat, cu voioșie chiar, în acest cadru sau oază festivalieră patronată spiritual, nu doar cu numele, de autorul nemuritoarelor *Cuvinte potrivite*: unul dintre misterele „astei nații”, deopotrivă central-europene și *aux ports de l'Orient*, este că în hotarele ei poezie se scrie vajnic, parcă mai mult ca orișicând. Se scrie și se publică în draci, cum se spune, în valuri generaționiste sau nu. Bine, totuși, că această ciudățenie a plaiurilor mioritice – cartea de poezie, autorlăcul deliric –, paște din nimic și se lasă mulsă când și când la standarde europene; nu din 2007 (anul intrării în UE), ci de câteva decenii bune – lăsându-l la timpul lui pe Eminescu –, de la Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, la Emil Botta, Doinaș, Petre Stoica, Nichita, Sorescu, Mazilescu, la Gellu Naum, Cezar Ivănescu, M. Ivănescu ș.a.m.d. – șirul poate continua cu cei încă în viață – până la optzecistul nativ gorjean Mircea Bârsilă, subiectul rândurilor de față, laureat de acum al Premiului Național „Tudor Arghezi” conferit poeziei sale de Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România.

autoritate; eu nu cred – sunt convins că MB este un mare poet!

În cele ce urmează îmi propun să reafirm public o sinceră prețuire – ceea ce, știm bine, în lumea noastră literară nu prea se face: din contră! –, încercând a surprinde câteva dintre datele scrisului acestui liric fecund, deopotrivă puternic și original, cult și „tot copil”, copios volumetric, vreau să spun lacom de text, totuși de o grație cât se poate nedesmințită a lărmuirii ritmurilor interioare. Un sunet numai al său, de la primul la ultimul poem, imprimă discursului tonalitatea învăluitoare, unitară, recognoscibilă imediat. Forța suflului, amplă, de profet albit cu fața la mume, la copilărie, la „repetatele coșmaruri, cu substrat arhaic, păgân”, e trasă într-o stilistică la voia respirației libere, atent controlată, fără efort la vedere. În poezia noastră actuală, din minore fapte mai mult sau mai puțin cotidiene demonic reciclate, eul liric marca MB respiră un aer de „vechime osândită”, doldora de „sumbre taine, încredințate spre păstrare”; respiră cum respiră, un aer de umilenie ar zice slavona, încapsulat în destin, prizonier adică al unui fatum din mitologii carpatine, balcanic-mediteraneene, supus „zeilor târzii”, temuți ca nemiloși:

*Puțini, foarte puțini bănuiesc ce înseamnă
să te culci fericind vrăbiile. Cheia
răsucită în ușă de două ori,
lampa dată la infinitiv
și lătrăturile de peste noapte:
îndepărtatele
lătrături ale sălbăticiunilor psihopompe.
Ferice de vrăbii: n-au zei
și nu le ia niciodată interviuri
păianjenul:
uriașul păianjen în caftan egiptean.
Ferice de ele: niște firimituri, niște mici
ancore
ținându-mă, în fiecare seară,
să nu mă arunc pe fereastră – într-un gol
și mai mare.
Lampa dată la infinitiv,
cheia răsucită în ușă de două ori
și repetatele coșmaruri cu substrat
arhaic, păgân:
se face că mi s-a furat din nou colivia
în care îmi țin umbra. Se face că patul în
care dorm
este izbit, toată noaptea, aproape ritmic,
de găleata unei fântâni. Puțini, foarte
puțini bănuiesc
ce înseamnă să te culci fericind vrăbiile:
n-au zei și poate nici nu știu că sunt vii
în această betonieră în care ne învărtește
soarele.*

Tema-pivot o dată fixată, prin extensie și variațiuni – cu fiecare vers, cu fiecare secvență poematică –, se mai cucerește o câțime de teritoriu ilimitat, se reinstaurează,

pe viu, o vâlvă a tradiției ancestrale, imemoriale, densă de vietăți comune drapate în obsesie și arhetip, care absurd terifiante, care, mai ales, galeș înfiorate. Fiorul vieții, da, al acelei „realități palpabile” clamate, în plin delir oficial alienant, de un Virgil Mazilescu, e dresat, la Mircea Bârsilă, din Budai I. Deleanu și Octavian Goga, prin Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, George Alboiu, ca și prin Fundoianu sau Pillat – asimilați de imaginarul poetului optzecist în cheie expresivă proprie. Specia unui bestiar al aparițiilor din sub/inconștient, „de vis și de coșmar deopotrivă”, apare contrabalansată, completată în registru diurn de un inventar prodigios, frust, plesnind de robustețea existenței concrete. Altminteri, un panteism acut, mistic iubitor, cu iuți ecouri livrești și vagi intarsii de creștinătate neconvinsă, planează peste tot. Fondul „arhaic, păgân” domină scenariul comediei în care bizareria tenebroasă și cotidianul nud, nu o dată hilar, funambulesc, dau în mister inepuizabil, total. Mereu aceeași lume pierdută în timp și recompusă în veșnicie, pe pagină, credibil, în amănunt, cu îndreptățirea ultimului detaliu de viață insinuat, prin nu știu ce savanterie patinată, în text. Mai nou, în recentul volum, *Viața din viața mea*, Cartea Românească, 2014, citim poeme în care, smuls din fascinația legendei de comandamentele zilei, eul liric marca MB, precum cutare personaj dostoevskian, se dedă, *murdar și brutal*, examenului unei conștiințe adânc marcate de proba răului existențial, ca în acest autoportret intitulat *Vremuri demonice*, puțin spus tulburător:

*Ce om de treabă îmi apare înaintea, când
mă privesc, uneori,
în oglindă.
Aproape că nu îndrăznesc să fiu acel om
care nu s-a îmbătat
nici o dată, care nu și-a invidiat nici o
dată prietenii
și n-a întors capul după nici o femeie, pe
stradă. Aș vrea
să fiu tot atât de neîntinat și de liniștit ca
el
și, în același timp,
să-l atrag, totuși, de partea mea: eu – cel
murdar și brutal,
eu – cel neînfrânat și hirsut,
un nemernic venit dintr-un sat unde
viața fierbe
ca într-un cazan al diavolului
și unde oamenii mai sapă și acum,
pătimași,
în căutarea căldărilor cu aur ale
ostrogoților, îngropate, adânc,
la rădăcina copacilor de pe dealuri.
Eu: cel cu ibovnice dezmațate
trăgându-se din neamuri de ocași –
care au izbutit să evadeze
și să treacă, după aceea, granița –
din lotri de la Dunăre și din cuțitari ai
cărora înaintași
au putrezit în temnițe.*